

[Poul Møller.]

har gjort igennem århundreder. Igennem de sidste 20 år er der sket en udvikling, som er lige så rivende og lige så stærk som den, der fandt sted i det århundrede, vi kalder renæssancens, med de store opdagelser. Vi skal tilbage til dette århundrede for at finde tilsvarende ændringer i verdensbilledet, i verdenssystemet.

Den frihed, som igennem disse 20 år efter den anden verdenskrig er kommet til den nye verden, den afkolonisering, der har fundet sted, det væld af nye stater, der er opstået, har naturligvis medført en udvikling, som ikke har kunnet ske uden spændinger og uden konfliktstof. Alle de spændinger, vi har set, og som vi oplever i dag, indgår som et led i en proces, ikke imod dårligere tilstande for menneskeheden, men som en proces fremad imod bedre tilstande for den samlede menneskehed. Det er frihedens gennembrud ude omkring i verden, der giver disse eruptioner og dette konfliktstof, således som frihedens gennembrud i vor egen gamle verdensdel medførte konfliktstof folkene imellem. Det er de samme spændinger, vi dér ser, som den europæiske verden har oplevet igennem århundreder. Lad mig nævne nogle enkelte.

Den nye verden er nationalistisk, nationalistisk, som den gamle verden var det, da nationalismen var ung. Derfor vil nationale spændinger under frigørelsesprocessen stadig opstå, som det skete i Europa i begyndelsen og i midten af det forrige århundrede, da nationalismen brød igennem og det til sidst førte til dette århundredes store konflikter. Samtidig foregår der sociale brydninger i disse lande, der er under udvikling fra et ældgammelt feudalt væsen og frem til en eller anden form for demokrati. De, der skuffes over, at man læser snart her, snart dér, at der er indført militærdiktatur i det ene eller det andet af u-landene, må erindre sig, at den målsætning i løbet af 20 år at ville føre folk fra feudalt væsen over til et moderne demokrati er så stor, at der må ske noget undervejs, som ikke er efter opskriften. Vi må heller ikke altid glemme, at nogle af disse militærdiktaturer måske vil være bedre i stand til at forme udviklingen i nogle år, end et umodent demokrati eller et gammelt feudalt væsen vil være det. Et militærdiktatur præges ofte af et tekno-

krati, som tager fat på problemernes løsning på samme måde, som vi har set det også i vores gamle verden, hvor man har indført demokratier, folkene ikke var modne til, oplysningen ikke var i stand til at leve op til, og hvor man derfor måtte ende i en eller anden form for fast styre en kortere tid. Altså, de sociale brydninger, de konstitutionelle brydninger, må nødvendigvis føre til tilbageskridt.

Vi oplever af andre spændingsmomenter de farvede folks naturlige selvhævdelsestrang, fordi de har en anden kulør end den gamle, hvide herskerklasser. Det må også erkendes, at denne faktor er en befordrer, men også i visse henseender en belastning for en hurtig udvikling, fordi der her opstår modsætningsforhold, som i virkeligheden ikke har nogen rationel begrundelse, men kun har en historisk begrundelse, modsætningsforhold, som gør, at samarbejde mellem hvide og farvede selv på lige fod ofte bliver mistænkeliggjort som forræderi og udnyttes i den evindelige fejde imellem kommunismen og den vestlige verden. Hvor de nye ledere ikke er tilstrækkelig vidtskuende som f. eks. Kenyatta i Kenya, og hvor de ikke er udpræget stærke personligheder, der ikke falder for stemninger, gør man den hvide indsats til nykolonialisme eller suspekt og forsinker derved den opbygning og udvikling, som jeg tror bedst kan finde sted, hvor man accepterer de hvide som medarbejdere, som kammerater i forsøget på at genopbygge og udvikle disse lande.

Endelig vil jeg gerne nævne den faktor, at de nye folk i det store og hele er fattige folk. Også det må skabe spænding; det vanskeliggør, det forsinker processen, og det udsætter ting, som kunne være heldige. Det kan let føre os ind i en verdenspolitik med en brydning, der kommer til at minde om klassekampen i vore egne stater i slutningen af det forrige århundrede og begyndelsen af dette — samtidig med en teknisk udvikling satte jo disse klassemodsatninger ind — men nu en klassekamp, der ikke er den enkelte stats, men er rykket op på verdensniveauet, en spænding mellem rige og fattige, det, som man har kaldt nord imod syd. Det er givet, at dette klassekampperspektiv kan ende i et ragnarok, og den marxistiske teori, katastrofeteorien,